

A LAP AZ E. M. E.
TULAJDONA**MÉHÉSZETI KÖZLÖNY**A LAPOT AZ E. M. E.
TAGJAI TAGSÁGI
ILLETMÉNY FEJÉBE
KAPJÁK.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
CLUJ—KOLOZSVÁR,
ATTILA-UTCA 10. SZ.Felelős szerkesztő és kiadó: TÖRÖK BÁLINT az E. M. E. főtíkára.
Főmunkatársak, mint az E. M. E. szerkesztő bizottságának tagjai:
dálnoki PAÁL LAJOS és KÁDÁR ELEMÉR.TELEFON 158. SZ.
A LAP MEGJELNIK
HAVONKÉNT EGYSZER**Közgyűlési meghívó.**

Az Erdélyrészi Méhésztársaság 43-ik évi rendes közgyűlését folyó évi április hó 15-én vasárnap délelőtt 11 órakor tartja meg Kolozsvárt, az Erdélyi Gazdasági Egyesület Attila-utca 10 szám alatti székházában, melyre az egyesület tagjait tisztelettel meghívja

Kolozsvár, 1923. február hó 24.

Török Bálint
főtíká.Br. Jósika Gábor
elnök.**Tárgysorozat:**

1. Elnöki megnyitó.
 2. Jegyzőkönyvhitelesítő kiküldése.
 3. Az igazgató-választmány jelentése, az 1922. év második felében való működéséről.
 4. Az 1922. év második feléről összeállított zárszámadás tárgyalása.
 5. Az 1923. évi költségeloirányzat megállapítása.
 6. Esetleges indítványok.
- Megjegyzés:** Ha a tagok elegendő számban nem jelenének meg, 8 napra újabb közgyűlés tartatik, mely ülés a megjelenő tagok számára való tekintet nélkül határoz.

Maghívó.

Az Erdélyrészi Méhésztársaság igazgató-választmánya Kolozsvárt 1923. évi április hó 15-ik napján, délelőtt 10 órakor az E. G. E. Attila-utca 10. sz. alatti székházában

rendes ülést tart,

melyre a választmány tisztelt tagjait meghívja
Az Elnökség.

Tárgysorozat:

1. Elnöki bejelentések.
2. Tíkári jelentések.
3. Esetleges indítványok.

A méhek szaglószervényének székhelye.

Irta: dr. Boga Lajos.

Több kiváló méhésztárs szakmunkában a méhek szaglószervényéről a következőket olvashatjuk:

1. *Báró Ambrózy Béla* „A méh“ (Temesvár 1896.) c. könyvének 6. oldalán: „Erichson, Blainville, Burmeister, stb. a csápokban vélték a méh szaglási, hallási és izlési szerveit rejteni, amit azonban *Dr. Wolf* „Das Riechorgan der Biene“ című remek munkájában helytelennek állított. *Wolf* ugyanis görögcsövi vizsgálódásainak eredményeként meg erősítette *Kirby* és *Spence* kutatásait, hogy t. i.: a szaglási érzékek nyákhártya alakban az

inyvitorla hátsó és eltakart részében találhatók s melyekbe a szaglási idegek végső rostjai vezetnek.“

2. *Donáth Aladár* „Természetesség a méhésztudományban“ (Kolozsvár 1914.) c. könyvének 10. és 11. oldalán: A csápok rendeltetését többféleképpen magyarázzák. Némelyek a hallás, mások szaglás szervének tartják. Fontosságukat igazolja azon körülmény, hogy a csápjaitól megfosztott méh semmiféle munkára sem képes s rövid időn elvész, miről többször meggyőződtem.“ (Kár, hogy nem írja le részletesen megfigyeléseit!)

3. *Id. Boczonádi Szabó Imre* „A méhek élete“ I. kötet: „Általános alapismeretek“ (Ujpest 1921.) c. munkájának 58. oldalán: „A méhek szaglószerve a torok fölötti hézagban, a garat felső részében van; a szaglás tehát a nyitott szájon át történik.“ (*Wolf*.)

4. *Dr. Rodiczky Jenő* „A méhésztudomány vezérfonala“ (Budapest, 1920.) c. füzetének 9. oldalán „A fejeken találunk 2 csápot, (mely a tapintás, szaglás és hallás szerve.“

A szaglószervény finomabb alkotását egyik szerző sem írja le s annak elhelyezkedését illetőleg is egymástól igen eltérő véleményű buvárokra hivatkoznak. Munkáik érdemeit és kiválóságait korántsem kívánom ezzel csökkenteni. De bizonyos, hogy, ha valamennyi közkezen forgó magyar, sőt más nyelvű méhésztársi kézikönyvből a szaglószervényt tárgyaló fejezetet idézném, igen változatos sorozatát állíthatnám össze az egymástól többé-kevébbé eltérő véleményeknek.

A legújabb időkben *Karl v. Frisch* (egyetemi professzor Rostockban) „Über den Sitz des Gerachsinnes bei Insecten“ (Zoologische Jahrbücher, Abt. f. allg. Zool. u. Physiol. d. Tiere, Bd. 38. Jena, 1921. p. 448) c. dolgozatában rendkívül érdekes és a kérdés tisztázására igen becses kísérleteinek eredményeiről ad számot.

Frisch különösen *Mc Indoo*-nak ama nézetével száll szembe, hogy a méh-félék, Földelészárnyu-bogarak, lepkék és legyek szaglószerve leginkább a szárnyakon és lábakon fordulnak elő s azt hogy a méhek, stb. csápjait elvesztése után nem képesek szagérzésre, nem a szaglószervény elvesztésével, hanem a csápok leszakítását követő általános bénulással magyarázza.

Frisch nagyító (mikroszkopiumos), finom sejttani és szövettani vizsgálatok, valamint különböző kísérletek útján megállapította, hogy a méhek szaglószerve a csápon foglal helyet. *Frisch* eme nagyjelentőségű megállapítása ki-

sérleti tényeken alapszik és mélyreható tudományos megfigyelések eredménye. Vizsgálati mód szereit — helyszüke miatt — nem ismertethetjük; kutatásainak eredményeit is csak röviden foglaljuk össze.

1. *Frisch* kísérleti méheit hozzászoktatta (dresszírozta) egy bizonyos illathoz, melyet azok más illatoktól meg tudtak különböztetni. Ha ilyen méhek csápjait többől lemetszette, azok többé nem voltak képesek a megszokott illatot más illattól megkülönböztetni, mert csápjikkal együtt elvesztették szaglószervényt is. Hogy a csápok lemetszése, bármily súlyos sérülés is az, nem vonja maga után az érzékszervek általános bénulását, — ami *Mc Indoo* szerint bekövetkezik *Frisch* ugy bizonyította be, hogy kísérleti méheket nemcsak egy bizonyos illathoz, hanem egy meghatározott szinhez is hozzászoktattott s azután csápjait teljesen lemetszette. E méhek csápjait elvesztése után is képesek voltak megkülönböztetni a megszokott szint más színektől, de szaglóképességüket elvesztették. Ez az ellenőrző kísérlet azt igazolja, hogy az amputált, csápjaitól megfosztott méhek szagigerekre nem a csápok amputációja által előidézett általános bénulás következtében nem reagálnak, hanem azért nem, mert lemetszett csápjaikban szaglószervényt is elvesztették.

2. Egy bizonyos illatra nevelt méhek némelykor csápjait amputációja után órákig, sőt napokig folytatták a gyűjtést, de képtelenek voltak és képtelenek maradtak arra, hogy a megszokott illatot a táplálékul szolgáló cukros-víz fölkeresésében javukra fordíthassák. Más tekintetben pedig csáp nélkül is épűgy viselkedtek, mint az ép, csonkítatlan, normális testű méhek. Tehát a csápok lemetszése nem jelent az egész szervezetre kiható általános sérülést.

3. *Frisch* nagyító vizsgálataival azt is megállapította, hogy a méhek csápjának nyele és az ahhoz legközelebb lévő három izalkotásban lényegesen különbözik a csáp többi nyolc izétől. Ugyanis érzékszervek csak e nyolc izen vannak. Ha *Frisch* a méhek csápját úgy amputálta, hogy mindkét csápon csak a csápnyélre következő három csápizet hagyta meg, a méhek teljesen elvesztették szaglóképességüket, mert ezeken a csápizeteken nincsenek szaglószervek. Ellenben, ha erre a három, szaglószervény nélküli csápizetre következő nyolc csápizet közül csak egyetlenegyét is meghagyott, akkor a méh képes volt a megszokott illatot más illattól megkülönböztetni, sőt egy új illatot is megszokni.

A méhek szagló érzéke tehát a csápokon lévő érzékszervekkel szorosan összefügg. Aból, hogy egy méh, melynek csak egyetlen érzékszervekkel ellátott csápja is megmaradt az amputáció után, még reagál a szagingerekre, de ennek az egyetlen csápiznek elvesztése után a szaglóképességnek semmi nyoma sem marad s nagy valószínűséggel következtethetünk arra, hogy *a méhek szaglószervei kizárólag a csápokon vannak*. Ha netalán a test egyéb területein is volnának szaglószervek, azok bizonyára oly szorványosak, hogy azok jelentősége a csápnak csak egyetlen ízén lévő szaglószerveké mögött marad.

Frisch egyébiránt a méhek csápján öt-féle érzékszervet különböztet meg:

- tapintószőröket*, melyek tapintótevékenysége kétségtelen;
- szaglókúpokat*, melyek szagló működése szintén nem szorul megfontolásra s a közvetlen közelből való szaglásra szolgálnak;
- dugó- és d) palackalaku szerveket*, amelyeknek a szaglásban nincs részük;
- átlukgatott lemezeket*, melyek sokáig vitások voltak ugyan, de az, hogy szaglószervek, alig kétséges.

Frisch megfigyelései, kísérletei és nagytitkos vizsgálatai a méhszervezet finomabb alkotásának (anatómiájának) és életműködésének (physiologiájának) egyik nagyjelentőségű vitás kérdését döntötték el, amikor arra a végleges megállapításra vezettek, hogy *a méhek szaglószerve a csápban foglal helyet*, (annak 8 utolsó ízében).

Kedves Méhésztársaim szíves figyelmét azzal a szándékkal hívom fel *Frisch* professzor kutatásainak eme nagyjelentőségű eredményére, hogy ebből indítást merítsenek szeretett méheik életének legbensőbb megismerésére és megértésére.

Ne csak learatói legyünk annak, amit méheink szorgalma termelt, hanem elsősorban méheink szervezetének és szellemi világának alapos ismerői, hogy gyógyító orvosuk, gyámolító-gondviselő papjuk, s rövid életük minden bajában hűséges, jóbarátjuk lehessünk.

Az igazgató választmány ülése.

Ez E. M. E. igazgató választmánya február hó 24-én tartotta meg a folyó évben első ülését báró *Jósika* Gábor elnökle alatt. Az ülésen jelen voltak: dr. *Eövy* István, dr. *László* Márton, *Zsigmond* Gyárfás, *Nagy* Vilmos, *Kovács* András, *Kicsid* Géza, *Kabán* József, *Paul* István, dr. *Boga* Lajos, *Ütő* Sándor, *Kádár* Elemér, dr. *Lesnitzky* Béla, a tisztviselők közül *Török* Bálint főtitkár, *Ambrus* Dezső jegyző-titkár, dr. *Bruckner* Antal jogtanácsos, *Balázs* Péter pénztáros.

Elnök az ülést megnyitva a jegyzőkönyv felolvasására *Ambrus* Dezső jegyzőt, hitelesítésére pedig dr. *Eövy* István és dr. *László* Márton tagokat kérte fel. A hitelesítés után *Török* Bálint főtitkár terjesztette elő a tárgysorozatot, amelynek rendén bejelentette, hogy az elnökség 20.000 kg. sárga kristály cukrot szerzett be az inséges méhcsaládok etetésére. A cukrot a vegyvizsgáló állomáson megvizsgáltatta az elnökség, mely azt a méhek etetésére alkalmasnak találta. A cukor ki is osztatott abban mindazon

tagok részéről, akik igényüket idejében bejelentették. Az elnökség igyekezett minden tag igényét kielégíteni és hogy ezt tehesse, a kért cukormennyiségből aránylagos levonásokat kellett eszközölnie. Az elnökség cukorárát a tagok részére Marosvásárhelyen való átvétel esetén 19, Kolozsváron való átvétel esetén pedig 20 leiben állapította meg. Nem tagok részére a cukor ára 50 banival drágábban állapított meg. A cukor Kolozsvárra megérkezett és azt a Hann és Tsa cég osztotta ki. A vidéki tagok részére a gyár közvetlenül küldi meg a cukrot úgy, hogy mire e sorok kézbe kerülnek, minden vidéki igénylőnek a cukra utban lesz vagy meg is kapja.

A társegyesületek átiratainak rendén tudomásul vette a választmány, hogy az Udvarhely-megyei Méhész Egyesület által rendezett méhészeti kiállításra küldött kaptárakat a társegyesület jelentése szerint a hatóság képviselői átvették, mert azok az egyesület államilag segélyezett kaptárkészítő műhelyében készültek, amely műhely szintén átvételt és felosztást.

Főtitkár jelentést tett ezután a mézélő virágmagvak, mézélő facsémék kiosztásáról. Tudomásul szolgált az eladó kaptárak elosztására vonatkozó jelentés, melyszerint a kaptárak iránt érdeklődő méhésztársak a telepre meghívhatnak az eladó kaptárak megtekintése céljából.

Ezután a főtitkár 56 új tagot jelentett be. Balázs Péter jelentést tett a telep állapotról, a tagdíjak befizetéséről. Több kisebb keblji ügy elintézése után az ülés az elnök életével véget ért.

Március havi teendők a méhesben.

Ha az idő kezd melegedni, árnyékban 10—12 C° van, megkezdjük a méhek tavaszi átvizsgálását. Először a gyanus családokat vizsgáljuk meg. Ha a család őszi mézkészletének háromnegyed részét fogyasztotta el, úgy élelem dolgában nincsen baj. Ezt a fenékdeshán levő morzsalékból könnyen megállapíthatjuk. Ha tömör, zárt soru fiasítást találunk a sejtekben, úgy az anya jó, azzal nincsen baj. Hézagos fiasítás kimerülő, gyenge anyára vall. Csupa herefiasítás anyátlan, álynyás vagy termékellenül petélő anyára vall. Ha táplálék hiányt tapasztalunk, anyit pótolunk mézzel, szirupos mézzel vagy sziruppal, amennyi hiányzik a szükségletből. Az anyátlan családok anyással házastíjuk össze. Ilyenkor mindig az anyás törzs marad a helyén. A mézfogyasztás márciusban már kétszeres. A fiasítás javában felyik. Méhlegelő: szilfa, somfa, egres, fűz, juhar, vörösfenyő, szattyu, pitypang, mogyoró. Az anya naponta 300—500 petét rak. Mézfogyaszt 1—1½ kg. E hó a méhvásárlás ideje. A méhcsaládok vásárlásánál tekintetbe jönnek: az anya kora, a család népessége, mézkészlete.

Különfélék.

Kérelem a pennaforogató méhésztársainkhoz. Méhésztársaink között oly sok kiváló gyakorlati tapasztalatokkal rendelkező méhésztárs van, akiknek tudása néha alá rejtett mécseshez hasonlító, ha nem tesszik azt közkincsé lapunk utján. A méhésztársak 90 százaléka egyszerű, földhöz ragadt szegény ember. Gondolatait egyszerű, keresetlen, őszinte szavakban fejezi ki. Ezek a közvetlen, nyílt eszmecserét azok, ame-

lyek a vitás kérdéseket legjobban tisztázzák, vagy a tanulni vágyó kezdő méhésztársak előtt az egyes miveleteket, amilyenek pld. a méhcsaládok tavaszi átvizsgálása, a családok egyesítése, a keretek mézelés szemponijából való elrendezése, műlépkészítés stb. a legjobban megvilágítják. Arra kérjük T. Méhésztársainkat, hogy akik magukban a tollforgatás iránt a legkisebb képességet is érzik ne sajnálják a fáradságot arra, hogy gondolataikat, tudásaikat észrevételeiket papírra vessék és lapunk szerkesztőségéhez közlemények alapján beküldjék. Nem csak a gyakorlat, de a méhésztársi irodalom terén is mivelnünk kell magunkat és oktatónk kell az arra szoruló kezdő méhésztársainkat. Tegyük tehát ezt mindnyájunk okulására. A beküldendő közleményeket a szerkesztőség szívesen fogja fogadni és szükség esetén jóindulattal fogja azokat elbírálni.

A cukorkiosztásról. Azok a T. Méhésztársak, akik cukorszükségletüket Kolozsváron való átvételre jelentették be, a részükre kiutalt cukor mennyiséget átvehetik Kolozsváron a Hann és Tsa cégnél (Deák F. u. 11). Azok pedig akik a cukor postán, vagy vasuton való elküldését kérték e héten minden valószínűség szerint megkapják. Eddig meg kellett volna már kapniok, de az utolsó percben még újabb redukciókat kellett eszközölni, mert a lekötött mennyiséget a gyár nem tudta kiadni. Az újabb levonások azonban kisebb mértékűek.

Raktáron levő méhésztársi eszközök. A méhésztársak részére beszerzett cukor Kolozsváron való kimérésével és elosztásával az E. M. E. az idén is a Hann és Tsa céget, mint az E. G. E. géposztályát bizta meg. Mint-hogy méhésztársaink tömegesen fogják ez alkalomból a céget felkeresni, tudatjuk, hogy ott méhésztársi eszközök is beszerezhetők. Jelenleg az alábbi cikkek kaphatók, még mindig a *tavalyi áron*. Akinek tehát az alábbi cikkek valamelyikére szüksége van, úgy a cukor átvétele alkalmával vásárolja meg, mert a lejromlása miatt tetemes áremelkedésekre van kilátás. A jelenleg raktáron levő eszközök árjegyzékét alább közöljük. Méhésztársi felszerelési cikkek: Tichy gőzviaszolvató 400 lei. Vulkan füstölőgép 280 lei. Pipa dohányzóknak 35 lei. Smoker füstölőgép 80 lei. Pipa nem dohányzóknak 90 lei. Permetező 15 lei. Gummi keztyű 150 lei. Hannemanrács 1 □ m. 250 lei. Anyakalitka 12 lei. Etetőfalca 80 lei. Méhészkés 60 lei. Rietschevilla 90 lei. Etető keret 40 lei. Keretfogó 35 lei. Hérefogó 45 lei, Kaparó- és vágóvas 7 lei.

HIRDETÉSEK.

Eladó kaptárak és kasok. Az E. M. E. házon-gárdi méhtelepen fölös számban levő kaptárak és kasok közül eladatlak az idén 11 drb. hármás, 4 keret soros 200—350 L. és 18 drb. egyes, 4 keret soros 100 L., 2 drb. kettős, 3 keret soros 80 L., 16 drb. egyes, három soros országos méretű 25—80 L., 4 drb. különleges 25—200 L., 2 drb. kupkaptár 80 L., 20 drb. parasztkas 10 L., 1 drb. napviasz olvasztó 40 L., 2 drb. anyanevelő 20—25 L. darabonkénti áron. Az árak a telepen érteudők, Megrendelések az E. M. E. titkári hivatalához, Kolozsvár, Atilla-u. 10, sz. alá küldendők.

Sürgősen eladó 27 méhcsalád, 26 országos méretű és 1 átmeneti kaptárostól, darabonként 400 L. áron, 1 méhszín 2,500 L., 32 drb. szalma és gyékény parasztkas a 10 L. Cim Pilecki József Torda. Sóbánya.

Mézpergető, Hanemanrács, műlépprés, gőzviasz-olvasztó, keretfogó, rajfecskendő, rajfogó, méhészpipa, füstölőgép, sejtnyitó villa és kés, anyazárka, műlép, kaptárak és mindenféle méhésztársi eszközök állandóan a legszolidabb kivitelben kaphatók Szurdokl. Krcs Kornél méhésztársban Sibtu Schuligasse 3. Ugyancsak elfogadok megrendeléseket kitényesztett, megtermékenyített fiatal anyákra és rajokra.

Méhészeti 14 családdal, 40 kaptár, 10 kas, felszerelés és méhésztársi eszközök eladók dr. Müller, Majális-utca 33. Cluj—Kolozsvár. 3499

Gyarmati József békzerendi (ap. Vadász, Arad vm.) méhésztársban méz, viasz, méhcsalád és rajzás időben méhrajok kaphatók. 23--923